

➤ ANALİZ / **DR. DURMUŞ AYDIN**

İNSAMER Araştırma Merkezi Başkanı

ASYA-PASİFİK REKABETİNDE JAPONYA VE GÜNEY KORE

www.insamer.com
info@insamer.com

İNSAMER
İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Giriş

Çin'in siyasi ve ekonomik yükselişiyle birlikte Asya-Pasifik bölgesi, dünya jeopolitiğinin merkezine oturmuş durumdadır. Asya-Pasifik'te Çin'in bu yükselişi, bir yandan küresel bir güç olan Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) tek kutuplu hegemonyasına meydan okurken, diğer yandan Japonya ve Güney Kore gibi bölge ülkeleriyle arasındaki güç dengelerinin hızla bozulmasına neden olmaktadır. Bugün Asya-Pasifik, sahip olduğu yüksek ekonomik dinamizm sayesinde küresel ekonomik ağırlık merkezinin Batı'dan Doğu'ya doğru kaydığı başlıca coğrafya hâline gelmiştir. Çin ve Japonya gibi dünyanın en büyük ekonomilerine ev sahipliği yapan bu bölge, uluslararası siyasetin ağırlık merkezini de giderek kendi bünyesinde toplamıştır. Bu bağlamda çağdaş küresel siyaseti anlamamanın yolu, büyük ölçüde Asya-Pasifik uluslararası siyasetini kavramaktan geçmektedir. Bu süreçte Asya-Pasifik'in küresel siyasetteki yükselişi, tek bir nedene değil, jeopolitik, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin ortak etkisine dayanmaktadır. Bunun için bu dönüşümü anlamak için bölgenin tarihsel serencamını, değişen jeopolitik dengelerini, iktisadi dönüşümünü ve güvenlik mimarisindeki yeniden yapılanmayı çerçevesinde ele almak önem taşımaktadır.

Günümüz Jeopolitiğinde Japonya ve Güney Kore

Soğuk Savaş yıllarında Japonya ile Güney Kore'nin stratejik değeri, büyük ölçüde sahip oldukları coğrafi konumdan kaynaklanıyordu. Günümüzde ise bu ülkelerin önemi farklı bir nitelikten ileri gelmektedir. Artık her iki ülkeyi öne çıkaran unsur yalnızca jeopolitik konumları değil; daha çok teknolojik kapasiteye yaptıkları katkılar, kritik tedarik zincirlerinin güvenliğini sağlamaları ve rakip güçlere olan bağımlılığı azaltabilecek üretim altyapısına sahip olmalarıdır.

Güvenlik açısından Japonya'nın güvenlik stratejisinin temelini, ABD ile kurduğu köklü ittifak ilişkisi oluşturmaktadır. Bu bağlamda başta Okinawa olmak üzere çok sayıda Amerikan askerî üssüne ev sahipliği yapmaktadır. Asya-Pasifik'teki güvenlik dengesi, büyük ölçüde ABD ile Çin arasındaki stratejik rekabet etrafında şekillenmektedir. Bu denklemde Japonya ve Güney Kore, ABD ile kurdukları güvenlik ittifakları ve askerî caydırıcılık kapasiteleri sayesinde bölgesel istikrarın temel aktörleri arasında yer almaktadır. Söz konusu ittifak, Çin'in Asya-Pasifik'te giderek artan nüfuzunu dengeleme stratejisinin de en önemli sütunlarından birini teşkil etmektedir. Diğer yandan Japonya'nın güvenlik anlayışı da son yıllarda kayda değer bir dönüşüm geçirmektedir. Uzun yıllar benimsediği pasif pasifizm anlayışının yerini, dönemin Başbakanı Şinzo Abe'nin "Barışa Proaktif Katkı" olarak adlandırdığı, daha aktif ve sorumluluk üstlenen bir güvenlik yaklaşımı almıştır. Hiç şüphesiz bu dönüşümün arkasındaki en önemli etken, Çin'in askerî ve ekonomik yükselişidir. Pekin'in artan gücü, Japon dış politikasının ve güvenlik stratejisinin yeniden tanımlanmasına yol açmıştır.

Japonya ve Güney Kore, bir yandan askerî kabiliyetlerini artırarak ABD ile olan ittifaklarını güçlendirirken, diğer yandan Çin'i dengelemeye yönelik bir siyaset izlemektedir.

Bununla birlikte, Birleşmiş Milletler merkezli uluslararası düzeni desteklemeyi sürdürmekte, ekonomik karşılıklı bağımlılığın korunmasını ve bölgesel iş birliğinin geliştirilmesini teşvik etmektedirler. Dolayısıyla Japon dış politika yapım biçiminin, güç dengesi siyaseti ile liberal uluslararası düzen arasında hassas bir denge kurmaya çalışan çok boyutlu ve katmanlı bir karakter taşıdığını söylemek mümkündür. Japonya ve Güney Kore, APEC, G20 ve ASEAN gibi bölgesel mekanizmalarda, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere çok taraflı platformlarda üstlendikleri roller aracılığıyla uluslararası düzeni destekleyen aktif politikalar izlemektedir.

Japonya ve Güney Kore'nin stratejik önemi ile asimetrik caydırıcılığı yalnızca askerî kapasitelerinden kaynaklanmamaktadır. Dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer almaları, ileri teknoloji üretimindeki liderlikleri ve Asya'nın önde gelen yatırımcıları olmaları, bu ülkeleri bölgesel ve küresel siyasette önemli aktörler hâline getirmektedir. Japonya; ileri imalat, otomotiv, robotik ve

hassas mühendislik alanlarında, Güney Kore ise yarı iletkenler, tüketici elektroniği, gemi inşa ve batarya teknolojilerinde küresel liderler arasında yer almaktadır. İhracata dayalı büyüme modeli sayesinde küresel üretim ağlarına entegre olan iki ülke, uluslararası tedarik zincirlerinin vazgeçilmez aktörleri hâline gelmiştir. ABD'nin Çin ile giderek sertleşen teknoloji rekabeti, Japonya ve Güney Kore'yi vazgeçilmez stratejik ortaklara dönüştürmüştür. Yapay zekâdan kritik minerallere, batarya teknolojilerinden ileri üretim sistemlerine kadar uzanan geniş bir alanda her iki ülke de yalnızca teknolojik yeniliklerin öncüsü değil, aynı zamanda Asya-Pasifik'in gelecekteki teknolojik mimarisini şekillendiren başat aktörler arasında yer almaktadır.

Bölgesel Rekabette Japonya ve Güney Kore'nin Rolü

21. yüzyılda uluslararası sistemin temel dinamiklerinden biri olan ABD-Çin rekabeti, yalnızca askerî güç dengesiyle sınırlı kalmayıp teknoloji, ticaret, kritik tedarik zincirleri ve ekonomik güvenlik gibi alanlara da yayılmıştır. Böylece Asya-Pasifik, büyük güçlerin nüfuz mücadelesinin en yoğun yaşandığı coğrafya hâline gelmiştir. Bölgedeki hemen her güvenlik ve ekonomi meselesi, doğrudan ya da dolaylı biçimde bu rekabetten etkilenmektedir. Bu nedenle Japonya ve Güney Kore, yalnızca kendi ulusal çıkarlarını gözeten aktörler değil, aynı zamanda bölgesel güç dengesini etkileyen stratejik ortaklar olarak öne çıkmaktadır.

Büyük güç rekabetinin Asya-Pasifik'e kayması, bölgesel ittifakların önemini artırmıştır. Bu çerçevede ABD, Güney Kore ve Japonya gibi ülkeleri Çin'i dengelemede ve Kuzey Kore'den kaynaklanan güvenlik risklerini azaltmada önemli ortaklar olarak görmektedir. Dolayısıyla bu süreçte her iki büyük güç de bölgesel ortaklıklarını ve ittifak ağlarını genişletme arayışındadır.

ABD-Çin rekabeti derinleştikçe Japonya ve Güney Kore'nin stratejik değeri de aynı ölçüde artmaktadır. Bu ülkelerin küresel siyasetteki ağırlıkları, büyük ölçüde büyük güç rekabetinin seyrine bağlıdır. Özellikle Tayvan Boğazı'nda yaşanabilecek olası bir askerî kriz, Asya-Pasifik'in geleceğini belirleyebilecek en kritik güvenlik senaryolarından biri olarak değerlendirilmektedir. Böyle bir çatışmanın yalnızca Çin ile Tayvan arasındaki dengeleri değil, bölgesel güç dağılımını ve küresel ekonomik sistemi de derinden etkilemesi beklenmektedir. Diğer yandan Kuzey Kore'nin nükleer silah ve balistik füze programı, Asya-Pasifik'teki en önemli güvenlik sorunlarından biri olmayı sürdürmektedir. Bu durum yalnızca Kore Yarımadası'nı değil, başta Japonya olmak üzere Kuzeydoğu Asya'nın güvenliğini de yakından etkilemektedir. Jeopolitik rekabetin ekonomik alana taşınmasıyla birlikte tedarik zincirlerinin güvenliği daha da önem kazanmıştır. COVID-19 salgını ise kritik teknolojilerde dışa bağımlılığın oluşturduğu riskleri açıkça göstermiştir.

Bu nedenle Japonya ve Güney Kore, bölgesel güvenliğin temel aktörleri arasında yer almaktadır. ABD ile yürüttükleri askerî iş birliği, ortak tatbikatlar, füze savunma sistemleri ve istihbarat paylaşımı, Kuzey Kore kaynaklı tehditlerin caydırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Gelecek Perspektifi ve Zorluklar

Gelecek dönemde Japonya ve Güney Kore'nin dış politikalarında stratejik esnekliği korumaya devam edecekleri öngörülebilir. ABD ile güvenlik ittifaklarını sürdürürken Çin ile ekonomik ilişkilerini tamamen koparmaktan kaçınmaları, her iki ülkenin dış politikasında stratejik dengeleme anlayışının farklı düzeylerde varlığını koruyacağını göstermektedir. ABD-Çin rekabetinin derinleşmesiyle birlikte bu yaklaşım, iki ülkenin ekonomik çıkarlarını korurken bölgesel güvenlikteki rollerini sürdürmeleri açısından önemini korumaya devam edecektir. ABD ile güvenlik ittifaklarının güçlenmesi ve bölgede artan askerî rekabet, Japonya ve Güney Kore'yi savunma modernizasyonuna hız vermeye yöneltmiştir. Bu doğrultuda her iki ülke de savunma harcamalarını düzenli olarak artırmakta ve askerî kapasitelerini geliştirmektedir.

Japonya ve Güney Kore'nin karşı karşıya olduğu en önemli uzun vadeli sorunlardan biri demografik gerilemedir. Bu sorunun farkında olan Japonya ve Güney Kore hükümetleri, son yıllarda çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, ailelere yönelik mali desteklerin artırılması, ebeveyn izinlerinin genişletilmesi ve kadınların iş gücüne katılımını teşvik eden düzenlemeler yoluyla doğum oranlarını artırmaya ve iş gücü açığını azaltmaya yönelik çeşitli politikalar uygulamaktadır. Ancak bugüne kadar uygulanan politikalar, demografik gerilemeyi tersine çevirmede sınırlı başarı sağlamıştır. Bu durum, çalışma hayatı, konut maliyetleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve iş-yaşam dengesi gibi alanlarda yapısal sorunların hâlen devam ettiğini göstermektedir.

Yaşlanan nüfus ve düşük doğurganlık oranları, ekonomik büyümeyi yavaşlatırken iş gücü arzını ve savunma sektörünün insan kaynağını da olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle demografik dönüşüm, her iki ülkenin rekabet gücünü sınırlayabilecek önemli bir risk olarak değerlendirilmektedir.

Japonya ve Güney Kore'nin bölgesel etkilerini sürdürebilmeleri, yalnızca ekonomik ve askerî güçlerine değil, aynı zamanda sosyal ve siyasi istikrara da bağlıdır. Siyasi istikrarsızlık ve sık hükümet değişiklikleri, dış politika ve güvenlik stratejilerinde sürekliliği zorlaştırarak her iki ülkenin uluslararası etkinliğini sınırlandıran başlıca meydan okumalar arasında yer almaktadır.

Sonuç

21.yüzyıl siyasetinde küresel ağırlık merkezi giderek Doğu'ya kaymaktadır. Asya-Pasifik, önümüzdeki yıllarda jeopolitik kırılmaların ve büyük güç rekabetinin en yoğun yaşanacağı bölgelerin başında gelmektedir. Dünya ekonomisinin yönünü belirleyecek temel dinamikler de büyük ölçüde bu coğrafyadaki ülkeler tarafından şekillendirilecektir. Yaşanan iki dünya savaşı, sömürgecilik dönemi ve Soğuk Savaş sonrasında kendilerine biçilen güvenlik anlayışını geride bırakan Japonya ve Güney Kore, gelişmiş teknolojik kabiliyetleri ve güçlü sanayi altyapılarıyla yeni roller üstlenmiş; bölgesel olduğu kadar küresel ekonomi ve siyasette de etkinliklerini artırma çabası içerisine girmiştir. Bu süreç, stratejik ağırlığın yalnızca jeopolitik konumla değil, teknoloji ve jeoekonomik kapasiteyle de belirlendiğini açıkça göstermektedir. Bu nedenle yapay zekâ, yarı iletken teknolojileri, ekonomik güvenlik ve kritik tedarik zincirleri alanlarında sağlanacak ilerlemeler, Japonya ve Güney Kore'nin gelecekteki stratejik ağırlığını belirleyen temel unsurlar olacaktır. Ayrıca Japonya ve Güney Kore'nin gelecekteki başarısında, iç siyasette istikrarı koruyabilmeleri, mevcut dış politika vizyonlarını kamuoyuna daha güçlü bir şekilde anlatabilmeleri ve uzun vadeli stratejilerini kararlılıkla sürdürebilmeleri belirleyici olacaktır. Bununla birlikte yaşanan nüfus sorununu kontrol altına almaları, dinamik üretim kabiliyetlerini ve ekonomik rekabet güçlerini koruyabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bölgesel ortaklıkların korunması ve daha da geliştirilmesi ise Japonya ile Güney Kore'nin Asya-Pasifik'teki etkinliklerini artıracak temel unsurlardan biri olmaya devam edecektir.

İNSAMER
İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

www.insamer.com